

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій здійснення повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг”
(далі – законопроект)

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законопроект розроблено на виконання зобов'язань України за Договором про заснування Енергетичного Співтовариства від 25.10.2005 та Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованою Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII.

Відповідно до статті 10 Договору про заснування Енергетичного Співтовариства кожна Договірна Сторона зобов'язується реалізовувати положення нормативно-правової бази Європейського Співтовариства з енергетики згідно з графіком ужиття таких заходів, визначених у додатку І. Зокрема: Директиви 2009/72/ЄС від 13.07.2009 про загальні правила функціонування внутрішнього ринку електроенергії та Регламенту ЄС № 714/2009 стосовно умов доступу до мереж транскордонної передачі електроенергії, Директиви 2009/73/ЄС від 13.07.2009 про загальні правила функціонування внутрішнього ринку природного газу та Регламенту ЄС № 715/2009 стосовно умов доступу до газотранспортних мереж, Директиви (ЄС) 2019/944 від 05.06.2019 про спільні правила внутрішнього ринку електричної енергії, та внесення змін до Директиви 2012/27/ЄС.

Пунктом 334 Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16.02.2024 № 137-р, передбачено розроблення та подання Кабінетові Міністрів України законопроекту про внесення змін до деяких законів щодо посилення незалежності Регулятора у сферах енергетики та комунальних послуг.

Реформою 5 “Забезпечення незалежності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг” Плану України, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 року № 244-р “Про схвалення Плану України”, також передбачена імплементація вищезазначених положень актів Європейського Співтовариства з енергетики.

Законопроектом передбачено посилення гарантій здійснення діяльності Регулятора шляхом уточнення статусу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, особливостей визначення структури та чисельності Регулятора, впорядкування питання відбору членів Конкурсної комісії, проведення конкурсного відбору та призначення на посади членів НКРЕКП, граничних строків повноважень та ротації членів Регулятора, порядку організації роботи НКРЕКП, а також удосконалення механізму нормотворчої діяльності Регулятора.

Прийняття законопроекту дозволить посилити гарантії здійснення повноважень Регулятора, що, у свою чергу, підвищить довіру до прозорості відбору, реалізації повноважень членами Регулятора, незалежності у прийнятті рішень та відсутності стороннього впливу, забезпечить підвищення рівня довіри до НКРЕКП як до державної інституції, суттєвий прогрес у правовій та економічній інтеграції ринків електричної енергії України та Європейського Союзу та, як наслідок, підвищить рівень енергетичної безпеки країни.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою прийняття законопроекту є забезпечення виконання зобов'язань України як сторони Договору про заснування Енергетичного Співтовариства щодо імплементації законодавства Європейського Союзу в частині приведення нормативно-правової бази у сфері енергетики у відповідність із вимогами актів Європейського Співтовариства (далі – ЄС).

Європейська Комісія у звіті за 2025 рік від 04.11.2025 щодо стану реалізації Україною заходів з метою набуття членства ЄС визначила певні заходи, що повинні бути виконані в найближчій перспективі, серед іншого зазначається про необхідність покращення управління в енергетичному секторі, зокрема: *“відповідно до Плану України ухвалити законодавство для подальшого зміцнення незалежності енергетичного регулятора та напрацювання практики справедливого й прозорого ухвалення рішень”*, що є зобов'язанням, взятим Україною при приєднанні до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

У свою чергу, Секретаріат Енергетичного Співтовариства (далі – Секретаріат) здійснив та оприлюднив на власному вебсайті оцінку незалежності та відповідності енергетичного Регулятора України (Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг) нормам *acquis* Енергетичного Співтовариства (далі – Оцінка), яка вказує на порушення Україною цих вимог у частині незалежного статусу та роботи Регулятора.

У своїй Оцінці Секретаріат надає чіткі рекомендації, які мають бути реалізовані для забезпечення виконання Україною загальноєвропейських вимог у питаннях статусу, незалежності та завдань національного енергетичного Регулятора.

Проект Закону України “Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій здійснення повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг” спрямований на приведення законодавства України до зобов'язань, взятих Україною при приєднанні до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства в частині посилення незалежності енергетичного Регулятора та виконання рекомендацій Європейської Комісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства.

3. Основні положення проєкту акта

Законопроектом передбачається внесення змін до Законів України “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг”, “Про ринок електричної енергії”, “Про правотворчу діяльність”, “Про адміністративну процедуру”, “Про запобігання корупції”, “Про Кабінет Міністрів України”, “Про центральні органи виконавчої влади”, “Про державну службу”, “Про водовідведення та очищення стічних вод” та “Про питну воду та питне водопостачання”.

4. Стан нормативної бази у даній сфері державного регулювання

Основними нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є:

Закон України “Про питну воду та питне водопостачання”;

Закон України “Про центральні органи виконавчої влади”;

Закон України “Про Кабінет Міністрів України”;

Закон України “Про державну службу”;

Закон України “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг”;

Закон України “Про ринок електричної енергії”;

Закон України “Про правотворчу діяльність”;

Закон України “Про державну службу”;

Закон України “Про водовідведення та очищення стічних вод”;

Директива 2009/72/ЄС від 13.07.2009 про загальні правила функціонування внутрішнього ринку електроенергії;

Директива 2009/73/ЄС від 13.07.2009 про загальні правила функціонування внутрішнього ринку природного газу;

Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікований Законом України від 15.12.2010 № 2787-VI;

Директива (ЄС) 2019/944 від 05.06.2019 про спільні правила внутрішнього ринку електричної енергії, та внесення змін до Директиви 2012/27/ЄС.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація норм законопроекта не потребуватиме витрат з державного та/або місцевого бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Реалізація положень законопроекта не матиме вплив на ключові інтереси окремих верств (груп) населення, об’єднаних спільними інтересами, суб’єктів господарювання.

Законопроект не стосується соціально-трудової сфери, питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громадян, місцевого та регіонального розвитку, прав осіб з інвалідністю,

функціонування і застосування української мови як державної, сфери наукової і науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Законопроект містить норми, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції та підготовлений з метою імплементації актів Європейського Співтовариства у національне законодавство.

Законопроект містить положення, спрямовані на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони, у тому числі додатків до неї, з іншої сторони, у тому числі додатків до неї. Зокрема на підставі статей 278, 337, 338 Угоди про асоціацію, Додатку XXVII-А, Додатку XXVII-В, цим актом здійснюється імплементація положень, оновлених Директивою ЄС № 2019/944 Європейського Парламенту та Ради від 05.06.2019 про спільні правила внутрішнього ринку електроенергії.

Законопроект не містить норм, що порушують права і свободи, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. У законопроекті відсутні положення, які впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, які містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією або створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Прийняття Закону України покращить незалежну і ефективну роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, що у підсумку призведе до практики незалежного, відкритого і прозорого прийняття рішень для забезпечення належного функціонування енергетичних ринків, яке є зобов'язанням, взятим Україною при приєднанні до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства.

Також будуть реалізовані рекомендації Європейської Комісії та Секретаріату Енергетичного Співтовариства в частині забезпечення виконання Україною вимог у питаннях статусу, незалежності та завдань національного енергетичного Регулятора.

**Народні депутати – члени Комітету з питань
енергетики та комунальних послуг**

